

DOĞUM BORÇLANMASINDA NÜANSLAR

Bilindiği üzere, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu 2008 yılı Ekim ayı başı itibariyle yürürlüğe girmiştir. Kanunda üç tür sigortalılık hali belirlenmiş olup, bunlar 4/1-a (eski SSK sigortalıları), 4/1-b (eski BAĞ-KUR sigortalıları) ile 4/1-c (eski EMEKLİ SANDIĞI iştirakçileri) kapsamındaki sigortalılıktır. Her üç sigortalılık durumunda sigortalıların, sigortalılıkları devam ederken bazı nedenlerle sigortalılıkları bir nevi askıda kalıp, nedenlerin ortadan kalkması ile de sigortalılıkları genel olarak devam etmektedir. Sigortalılıkların askıda kaldığı dönemin sigortalılığa sayılabilmesi için kanun koyucu borçlanma imkânı getirerek, sigortalının yapacağı ödemelerle bu ödemelerin sigortalılıklarına sayılmasını sağlamıştır.

Sigortalıların borçlanabileceği süreler, Kanunun 41'inci maddesinde tek tek sayılıp, sınırlı bir şekilde belirlenmiştir. Bunlar, ücretsiz doğum süreleri, analık izni süreleri, doğumdan sonra geçen süreler, askerlik süreleri, aylıksız izin süreleri, doktora veya uzmanlık öğrenim süreleri, avukatlık staj süreleri, tutuklulukta veya gözaltında geçen süreler, grev ve lokavtta geçen süreler, hekimlerin fahrî asistanlıkta geçen süreleri ve seçim kanunları gereğince görevlerinden istifa edenlerin, istifa ettikleri tarih ile seçimin yapıldığı tarihi takip eden aybaşına kadar açıkta geçirdikleri sürelerdir.

Söz konusu borçlanma türlerinin bazıları 4/1-a, 4/1-b, 4/1-c sigortalıları için uygulanmakta ve bazıları da müşterek olarak her üç sigortalılık hali için geçerli olabilmektedir.

Bu SİRKÜLER'imizde 4/1-a, 4/1-b ve 4/1-c kapsamındaki sigortalılar için geçerli olan doğuma dayalı borçlanma değerlendirilecektir.

5510 sayılı Kanunun "sigortalıların borçlanabileceği süreler" başlıklı 41'inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine göre;

"(Değişik: 10/9/2014-6552/43 md.) Kanunları gereği verilen ücretsiz doğum ya da analık izni süreleri ile 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentleri kapsamındaki **sigortalı kadının, 3 defaya mahsus olmak üzere doğum tarihinden sonra 2 yıllık süreyi geçmemek kaydıyla borçlanılacak sürelerde uzun vadeli sigorta kolları açısından sigortalı sayılmaması ve çocuğunun yaşaması şartlarıyla talepte bulunulan süreleri borçlanabilecektir.**"

Bu borçlanma türünün getiriliş amacı, kanun tasarısı gerekçesinde, "kadın çalışanların doğum ve çocuk bakımı gibi özel bir durum nedeniyle izin kullandığı, bunun sonucunda doğum yapan kadının sosyal güvenlik alanındaki bir hakkı kullanmasından dolayı emeklilikle ilgili sürelerini tamamlamak için ortaya çıkan bir maliyete katlanmak zorunda kalacağı, oysa çocuk bakımının aynı zamanda toplumsal olarak devletin de üstlenmesi gereken bir sorumluluk olduğu..." şeklinde açıklanmıştır.

4/1-a kapsamındaki kadın sigortalılar tabi oldukları iş kanunları gereğince verilen ücretsiz doğum ya da analık izin sürelerini borçlanacakları gibi, doğumdan sonra sigortasız geçirdikleri belli süreleri de borçlanabileceklerdir.

Doğuma dayalı borçlanma ile doğum nedeniyle çalıştığı işinden ayrılmak zorunda kalan kadın sigortalılara doğumdan sonra sigortasız geçirdikleri belli süreleri borçlanarak hizmet olarak değerlendirme imkânı sağlanmıştır.

Doğuma dayalı borçlanmada aşağıdaki alternatifli doğum olayları için de sigortalı kadının borçlanma imkânı bulunmaktadır:

- Kadın sigortalının doğumdan sonra 2 yıldan daha az bir süreyi çalışmadan geçirmiş ise bu süreler.
- Sigortalı olarak çalışmaya başladıktan sonra ilk doğumunu yapan ve 2 yıllık süre dolmadan ve sigortalı olarak tekrar çalışmaya başlamadan 2. doğumunu yapan kadın sigortalı, ilk doğumdan 2. doğuma kadar geçen süre ile 2. doğum için borçlanabileceği 2 yıllık sürenin toplamı kadar geçen süre.
- Birinci doğumun gerçekleştiği tarihten itibaren 2 yıllık süre geçtikten sonra ve sigortalı olarak tekrar çalışmaya başlamadan 2. doğumunu yapan kadın sigortalı 1. doğum nedeniyle çalışmadan geçirdiği 2 yıllık süre (ancak 2. doğum için 2 yıllık süre hariç).

Örneğin; 18.06.1991 - 30.04.1999 tarihleri arasında mülga 506 sayılı Kanuna tabi çalışan sigortalı (SSK), 12.08.2001 tarihinde doğum yapmıştır. 10.10.2014 tarihinde doğumdan sonra geçen sürelerini borçlanmak için talepte bulunmuştur. 07.01.2002 - 30.06.2002 tarihleri arasında mülga 506 sayılı Kanun kapsamında çalıştığı tespit edilen (SSK) sigortalının çalıştığı süreler 2 yıllık süreden düşüldükten sonra, kalan 12.08.2001 - 06.01.2002 süresi ile 01.07.2002 - 12.08.2003 süresi 4/1-a statüsünde borçlandırılacaktır.

Doğum borçlanmalarında, 5510 sayılı Kanun veya mülga sosyal güvenlik kanunlarına göre (4/1-a, 4/1-b, 4/1-c) tescil edilmiş (*SGK Emeklilik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Bağımsız ve Hizmet Akdiyle Çalışanlar Tescil ve Daire Başkanlığı'nın 17.05.2018 tarih E. 4486772 sayılı yazısı gereği staj ve çiraklık süresi de tescil için yeterli kabul edilmiştir*) ve adına kısa veya uzun vadeli sigorta kollarına tâbi prim bildirilmiş/tahakkuk etmiş olması gerekir.

Sigortalının kendisi tarafından yapılan başvurularda borçlanma talep tarihinde, hak sahiplerince yapılan başvurularda ise sigortalının ölüm tarihinde fiilen sigortalı olma şartı aranmaz.

4/1-a kapsamındaki kadın sigortalıların doğum sonrası borçlanma yapabilmeleri için, doğum olayının **ilk defa sigortalı olarak çalışmaya başladıkları tarihten sonra** meydana gelmiş olması gerekmektedir.

Sigortalı kadının, doğum tarihinden sonra 2 yıllık süreyi geçmemek kaydıyla borçlanabilmesi için, hizmet akdine istinaden işyerinde çalışmaması ve çocuğunun yaşaması şartlarının dışında, başkaca bir şart aranmaz.

5510 sayılı Kanunun yürürlük tarihinden (01.10.2008) önce meydana gelmiş doğum olaylarına da doğumdan sonra borçlanma hükümleri uygulanabilecektir. Bu doğrultuda Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin (16.06.2011 T., 2011/270 E., 2011/8973 K) kararı mevcut olup, kararda;

“ Sosyal güvenlik hukukunun özel ve kamusal niteliği itibariyle ve 5510 sayılı Kanunda, anılan hükümlerle getirilen, sigortalıların lehine olan bu borçlanma hakkının, kanunun yürürlüğünden önceki doğum olaylarına uygulanmasını engelleyen bir düzenlemenin olmaması da gözetildiğinde, 5510 sayılı Kanundan önce meydana gelmiş doğum olaylarına da uygulanabileceğini kabul etmek gerekir. Mahkemenin bu konudaki takdiri isabetsiz görülmüştür.

Doğuma dayalı borçlanma hakkından yararlanabilmek için doğum sırasında aktif sigortalı olma şartının aranıp aranmayacağı hususunda ise; geçmişte hizmet akdine dayalı olarak zorunlu sigortalılık tescilinin yapılmış olması, bu haktan yararlanabilmesi için yeterli sayılmalıdır. Kadının fiziksel yapısı doğurganlık işlevi, aile yükümlülükleri ile çalışma yaşamındaki konumu yanında, doğum borçlanmasıyla amaçlanan sonucun tam olarak elde edilebilmesi için, bu tip borçlanmalarda aranan doğum öncesi sigortalılık, herhangi bir süre sınırına tabi tutulmamalıdır. Aksine bir yorum, kanunda bu yönde bir sınırlamanın olmadığı da gözetildiğinde, sosyal güvenlik hakkına aykırılık oluşturacaktır. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 18.05.2011 gün ve 2011/10-311 Esas, 2011/322 Karar sayılı ilamı da bu doğrultudadır.”

şeklinde hüküm tesis edilmiştir.

4/1-a kapsamındaki kadın sigortalılardan doğum borçlanması talebinde bulunanlar için T.C. vatandaşı olma şartı aranmaz.

Sonuç olarak; sosyal güvenlik hukukumuz, kadın sigortalılara tâbi oldukları personel kanunları gereğince ücretsiz doğum sürelerini, analık izin sürelerini ve doğum sonrası sürelerini borçlanma imkânı tanıyarak çalışmadıkları bu süreleri borçlanma yapmak suretiyle hizmetlerine dâhil etme fırsatı sunmuştur. Bu tür borçlanmalarda, sigortalı olarak tescil edilmiş olmak yeterli olup, borçlanma talep tarihinde fiilen sigortalı olma şartı aranmamaktadır.

Sigortalı kadının, doğum tarihinden sonraki 2 yıllık süreyi geçmemek kaydıyla borçlanabilmesi için, hizmet akdine istinaden işyerinde çalışmaması ve çocuğunun yaşaması gerekmektedir.

Doğum borçlanması yapılan süreler (3 çocuk için 2’şer yıldan toplam 6 yıl, 2160 gün) prim ödeme gün sayısına ilave edilir, doğum borçlanması ilk sigortalılık tescilinden önce meydana gelen doğumlar için yapılamayacağı, sigortalılık tescilinden sonra borçlanma yapıldığı/yapılacağı için sigortalılık başlangıç tarihini diğer borçlanmalar gibi örneğin askerlik borçlanması gibi geriye götürmez.

Saygılarımızla...

VİZYON YMM A.Ş.